

Αριστοφάνη «Πλούτος»

ΔΕΥΤΕΡΟΣ Αριστοφάνης αυτού του καλοκαιριού, αυτή τη φορά από το Θέατρο Σκάλα. Ο «Πλούτος», τελευταίο από τα έργα του Αριστοφάνη που έφτασαν σ' εμάς, δελεάζει τους σημερινούς δημιουργούς χάρη σε μερικά χαρακτηριστικά του. Ένα απ' αυτά είναι η παραμυθένια απλότητα της υπόθεσης, η οποία αποδίδεται με μια πρόταση - ο φτωχός χωρικός Χρεμύλος περιμαζεύει τον τυφλό Πλούτο και με τις περιποιήσεις του, τού επιστρέφει την όρασή του, εξασφαλίζοντας μ' αυτό την στο εξής δίκαιη κατανομή αγαθών από τον βλέποντα και κρίνοντα πια Πλούτο. Το δεύτερο χαρακτηριστικό σχετίζεται με το πρώτο - ως παραμύθι το έργο έχει ίσως τις λιγότερες συνδέσεις με τη σύγχρονη του επικαιρότητα - ούτε γελοιογραφίες επώνυμων Αθηναίων, ούτε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα. Από αυτό απορρέει και το τρίτο: λόγω της χαλαρής σχέσης του έργου με το δικό του χρόνο, ο «Πλούτος» εύκολα μεταφέρεται σε άλλες εποχές και λόγω της παραβολικότητας του μύθου, σε οποιαδήποτε εποχή. Το τέταρτο χαρακτηριστικό αφορά στη σύνθεση του χορού. Ούτε «Σφήκες», ούτε «Ορνιθες», ούτε «Νεφέλες», όπου ο κάθε σκηνοθέτης που καταπιάνεται με το ανέβασμά τους πρέπει πρώτ' απ' όλα να δώσει μορφή στο χορό και μ' αυτό, τον αισθητικό και στιλιστικό κώδικα όλης της παράστασης. Ενώ στον «Πλούτο» οι «χωρικοί» του χορού δεν απαιτούν ιδιαίτερη εφευρετικότητα και διαπερνούν το χρόνο για να προσγειωθούν σε οποιοδήποτε εποχιακό και στιλιστικό έδαφος, μιας και πρόκειται για τον πιο διαχρονικό κοινωνικό ρόλο.

Σ' αυτά τα σημεία βασίζεται η απλότητα του «Πλούτου», δίπλα στην οποία ο υποψιασμένος αναγνώστης ήδη περιμένει το επίθετο «φαινομενική». Οχι ακριβώς, η απλότητα του «Πλούτου» δεν ξεγελάει, αλλά απαιτεί από τον εκάστοτε μεταφραστή, διασκευαστή, σκηνοθέτη, εικαστικό και μουσικό, την ειλικρινή συμμετοχή στο λαϊκό όραμα που υπάρχει στον «Πλούτο». Το έργο κρύβει μέσα του μια παγίδα, στην οποία έπεσαν εκείνοι που χρησιμοποίησαν τον «Πλούτο» του Αριστοφάνη μόνο ως πεδίο επίθεσης στο σημερινό νεοφιλοτισμό ή προέκτειναν την αντιπνευματικότητα των δικών μας υλικών ονείρων στο όραμα του Χρεμύλου. Οι ουτοπίες του Αριστοφάνη είναι κτισμένες πάνω σε ιδεολογικές εμμονές του ποιητή, αλλά υποστηρίζονται με τέτοια δύναμη του ποιητικού του ταλέντου, που κάνουν εκείνους που αντιτίθενται στο ισχυρό ρεύμα του κειμένου και αμφισβητούν το όραμα να πνίγονται μέσα του.

Ο Κωστής Κολώτας στη διασκευή του και στη μετάφρασή του υποστηρίζει και την παραμυθένια φύση του «Πλούτου» και τη διαχρονικότητα του λαϊκού οράματος. Η αβίαστη ροή του κειμένου της μετάφρασης, η φυσικότητα των αστείων, ο

προσανατολισμός στη θεατρική βιωσιμότητα της διασκευής γεμίζουν με νόημα την έννοια της απλότητας του «Πλούτου».

Ο Ανδρέας Μελέκης έχει ανεβάσει ίσως την πιο απλή εκδοχή του «Πλούτου» μεταξύ τόσων που έτυχε να δούμε. Οποιοσ θυμάται την πρόσφατη συμμετοχή του ΚΘΒΕ στα «Κύπρια» με τον Πλούτο - Εύη Γαβριηλίδη, σε σκηνοθεσία του Διαγόρα Χρονόπουλου, είναι σαν να είδε τον αντίθετο πόλο ενός άξονα που περνά από το κείμενο του Αριστοφάνη. Πολυπρόσωπη, βαρυφορτωμένη, εφευρετική σε πολλές λεπτομέρειες, εκείνη η παράσταση κήρυττε το όραμα του Αριστοφάνη ριζικά μεταλλαγμένο μπροστά στο φόντο της σημερινής μας πραγματικότητας. Λιγοπρόσωπη, λιτή στα μέσα, συχνά υπερβολικά αστόλιστη, η παράσταση του «Σκάλα» δεν ρωτάει τον Αριστοφάνη πολλά πράγματα, δεν του ζητάει αποδείξεις, τον πιστεύει και τον εμπιστεύεται, κ. το σημαντικότερο, πείθει τους θεατές της.

Η σκηνοθετική φόρμουλα της απλής απόδοσης του παραμυθιού του «Πλούτου» και της συμμετοχής στο διαχρονικό λαϊκό όραμα ευημερίας και δικαιοσύνης υποστηρίζεται και εμπλουτίζεται με τη μουσική του Βάσου Αργυριδη. Η λιτότητα της σκηνικής δράσης χρειαζόταν αυτή την ενίσχυση με γεμάτη χαρά και δράση μουσική.

Θεωρώ την εικαστική, ιδιαίτερα την ενδυματολογική πλευρά της παράστασης από τα αδύνατά της στοιχεία. Ο Ανδρέας Παρασκευά δεν βοήθησε το σκηνοθέτη σε λύσεις των μορφών της πενίας ή του Ερμή, μια και τα κοστούμια του δεν αποτελούσαν στιλιστική πρόταση.

Σε μεγάλο βαθμό άλυτη παρέμεινε και η κεντρική μορφή του «Πλούτου», ιδιαίτερα στο δεύτερο μέρος, στην «αυτοκρατορική» πια εμφάνισή του, όπως ανεκμετάλλευτες έμειναν οι δυνατότητες του Θανάση Δρακόπουλου, που παγιδεύτηκε στη στατικότητα της αμέτοχης παρουσίας του. Ήταν η δουλειά του σκηνοθέτη να του προτείνει εναλλακτική συμπεριφορά.

Αλλά το ντούέτο του Χρεμύλου και του Καρίωνα, με Μανώλη Μιχαηλίδη και του Πέτρου Μιχάλα, είχε την άνεση, το ήθος και την αδιαμφισβήτητη πίστη στα αριστοφανικά λεγόμενα. Ενωσαν τους ήρωές τους με τον Καραγκιόζη και τον Κολλητήρη, και τη σκηνή με τους θεατές.

Μετάφραση - Διασκευή: Κωστής Κολώτας
Σκηνοθεσία: Ανδρέας Μελέκης

Σκηνικά - κοστούμια: Ανδρέας Παρασκευά
Μουσική: Βάσος Αργυριδής

Χορογραφία: Φαίδρα Καραβοκύρη-Ζένιου
Παίζουν: Μανώλης Μιχαηλίδης, Πέτρος Μιχάλας, Θανάσης Δρακόπουλος, Ελένη Καούλα, Αντρός Κρηπικός, Χρίστος Καραϊσίκος, Ρίγκος Παφίτης, Μόνικα Μελέκη, Κυριακή Κωνσταντίνου, Τζούλια Ρέγγερ. ●